
NOVA OTKRIĆA NA TURINSKOME PLATNU

Josip Marčelić, Split

UDK:247.3

930:272

737

57.08

Pregledni članak

Primljeno 1/2000

Sažetak

Autor se u članku osvrće na nova istraživanja učinjena na Turinskome platnu (TP), koja obuhvaćaju paleografsko, numizmatičko, hematološko i botaničko područje. Na TP-u je otkriveno nekoliko paleografskih napisa, običnim okom nevidljivih, koji upućuju na to da je u njega bio umotan Isus Nazarećanin. Prijašnjih desetljeća na desnom je oku bio otkriven jedan Pilatov novčić, a posljednjih godina otkriven je drugi Pilatov novčić na lijevom oku. Hematološka istraživanja su otkrila da je krv Patnika s TP-a ljudska krv, i to grupe AB; ujedno se uspjelo utvrditi i njezinu DNA, koja je ona od muškarca. Botanička istraživanja upućuju na to da je trnova kruna na Patniku bila spletena od trnovite biljke koja gotovo isključivo raste u okolici Jeruzalema. Povezano s čudesima koja se očekuju od Platna, autor ističe da je Slika na TP-u najjače čudo. Sve to upućuje na autentičnost TP-a, te ujedno stavlja u pitanje datiranje TP-a pomoću karbon-testa.

Ključne riječi: Turinsko platno, Isus Nazarećanin, paleografski napisi, Pilat, Pilatov novčić, krv, DNA, trnova kruna, karbon-test.

Uvod

Sveto platno u Torinu bilo je izloženo na štovanje vjernicima godine 1998. (travanj-lipanj), prigodom stote obljetnice njegova prvog fotografiranja, a bit će izloženo i ove godine, prigodom Jubilarne godine 2000. (kolovoz-listopad). Prigoda je to bila i jest za živo raspravljanje o izazovima koje postavlja Turinsko platno (=TP), te su znanstvenici iznijeli i brojne nove rezultate povezane s proučavanjem TP-a. U ovom članku posebno se osvrćemo na ta nova proučavanja i njihove rezultate.¹

¹ Tema Turinskog platna već je obrađivana u člancima: J. Marčelić: *Turinsko platno (I)*, CuS 28 (1993), str. 160-180; *Turinsko platno (II)*, CuS 28 (1993), str. 385-404; *Sveti Rubac iz Ovieda (Santo Sudario) i lice čovjeka s Turinskog platna*, CuS 33 (1998), str. 189-198; *Isusov pokop prema Turinskom platnu i Rupcu iz Ovieda u sujetlu Evandjelja*, CuS 34 (1999), str. 450-462. Ovo je dakle nastavak iznesenih proučavanja.

Ta se otkrića odnose na sljedeća područja:

- a) paleografsko (otkriće napisa na TP-u),
 - b) numizmatičko (otkriće novčića na desnom i lijevom oku),
 - c) hematološko,
 - d) botaničko (povezano s trnovom krunom i peludi).
- Osvrnut ćemo se i na pitanje čudesa povezanih s TP-om.

I. PALEOGRAFSKA ISTRAŽIVANJA (OTKRIĆE NAPISA NA TP-U)

1. *Uvodne napomene*

a) Trodimenzionalno, reljefno svojstvo slike Patnika na TP-u privlačilo je posebnu pozornost njegovih proučavatelja. Ta trodimenzionalnost, reljefnost slike Patnika na TP-u iznenađivala je i davala mogućnost novih istraživanja i otkrića.

Pažljivi istraživači Svetoga platna i posebno Svetoga lica naslućivali su da u nešto tamnijim predjelima oko glave ima još nešto skriveno uz samo lice Patnika.

b) Već je godine 1979. ljekarnik Piero Ugolotti proučavajući slike Svetoga platna zapazio da se na području slike Lica nalaze neki neobični sitni znakovi. Činili su mu se poput tragova nekog pisma. Bilo mu je to posve neobično i pitao je za savjet Alda Marastonija, docenta paleografije na Katoličkom sveučilištu u Milanu, koji je posebno proučio to pitanje i svoja otkrića objelodanio godine 1980. u reviji *SINDON*.²

Istraživanje je nastavljeno u suradnji s *Institutom d'Optique d'Orsay* u Parizu, a vodili su ga André Marion i Anne-Laure Courage. Oni su se dakle latili proučavanja tragova pismena na Turtnskome platnu.³

André Marion je kao nuklearni fizičar i istraživač na CNRS-u imao dugo iskustvo s kompjutorskim istraživanjem slika pri otkrivanju napisa (tekstova) u veoma starim kodeksima, kao i u kriminalističkim istraživanjima. Tako je godine 1991., u glasovitome političkom procesu poznatom kao "masakr Altone", otkrio ostrugan napis i uspio doći do prvotnoga teksta, uz pomoć kojega je utvrđena nevinost jednog osuđenika, imenom Lütgens, koji je tako, nakon 60

2 Usp. André Marion i Anne-Laure Courage: *La Sacra Sindone. Nuove scoperte*, Neri Pozza Ed., Vicenza, 1998., str. 150.

3 Usp. O. Petrosillo-E. Marinelli, *La Sindone. Storia di un enigma*, Rizzoli, Milano, 1998., 3. izd., str. 109.

godina, rehabilitiran (tragedija se naime dogodila oko godine 1930. na području nacističke Njemačke).⁴

2. Područja napisa

Dva su područja na kojima su nađeni napisi ili pojedinačna pismena. To su područje glave i područje koljena.

a) Na području glave nađene su pojedine riječi, slogovi ili pojedinačna slova. Neki napisi-riječi su na grčkome, neki na latinskom, a nađena su i neka hebrejska slova.

b) Na području koljena nađen je latinski napis.

c) Ti su napisi, riječi ili slova na originalu u zrcalnom položaju te se kod fotografije originala nalaze u pravom položaju. To znači da su naneseni na Platno s njegove poledine, s one strane na kojoj nema slike Patnika i da su se probili kroz Platno na drugu stranu, te se na njoj sada nalaze u zrcalnu obliku.

3. Teškoće pri očitavanju napisa

Da bismo objasnili teškoće i nedorečenosti ovoga rada, treba upozoriti i na metodu rada Mariona i Couragea.

a) Ponajprije, oni nisu radili izravno na TP-u, nego na fotografijama, koje su kompjuterski obradili. Pritom su zapazili da je slika lika Patnika veoma ovisna o uvjetima svjetla, ekspoziciji i značajkama upotrijebljene fotografske vrpce, te su tako po mnogim susljednim fotografijama došli do nekih novih detalja.

Da bi dobili što više informacija, trebali su proučavati sve dostupne im postojeće službene fotografije. Posebno su se poslužili negativima koje je snimio STURP godine 1978. (s veoma različitim svjetlima), pa glasovitim Millerovim fotografijama u boji, kao i starijom Enrieovom fotografijom.

b) S fotografija koje su ispitivali modernim su mikrodensitometrom Instituta u Orsayu otklonjeni potka Platna i znakovi Lika: uz pomoć različitih filtara, primjerenim pojedinim fotografijama, na površini su se pojavili veoma stari oblici pisanih slova. Kao i kod fotografija višespektralnih satelita, prikupljene su korisne informacije koje su se pojavljivale u pojedinim susljednim slikama. Ti djelomični podatci iz pet-šest slika kondenzirani su potom u jednu konačnu sliku.

⁴ Usp. Maria Grazia Siliato, *Sindone. Mistero dell'impronta di duemila anni fa*, PIEMME, 1997., str. 333.

c) Slika koja je na ekranu kompjutera bila plod svih prikupljenih podataka dalje je obrađivana uz pomoć niza elektroničkih filtera, kako bi postala jasnija, oštija, pročišćenija.

Tako je utvrđeno da se s vanjske strane, uz Lice i kosu, nalazi napis na "pozitivu" slike, zdesna nalijevo, dakle obratan, kao u zrcalu. U "negativu" slike (tj. na fotografiranoj slici) slova su normalna i čitka. To znači da je pismo napisano na drugoj strani Platna, a ono što se zamjećuje na pravoj strani veoma je drevan ostatak boje koja se probila kroz platno. To je ostatak crvenkaste boje, veoma slabo vidljiv. Istraživači su ga nazvali paleografskim priviđenjem (fantazmom, utvarom, maglovitom slikom), veoma izbljedjelim tragom starog pisma.

Istraživanja su na vidjelo iznijela da na Svetome platnu postoji nekoliko napisa, čija su slova, i nakon marne obrade na kompjutorima, odviše nejasna, te se ne može doći do njihova sigurnog čitanja, nego samo do hipoteze.

4. Važan napis oko glave

a) Među napisima osobito značajnima smatram dva napisa oko glave: NNAZARE(H)NOΣ, "Nazarenac", uz lijevu stranu lica od vrha glave prema bradi; zatim ispod brade napis ΗΞΟΥ, što može biti dio od (I)ΗΞΟΥ, Ješua na židovskom, što znači Isus.

Paleografi smatraju da opći oblik tih pismena upućuje na njihovo istočnjačko podrijetlo, a njihov klasični oblik upućuje na vrijeme prije 5. stoljeća.

Dva NN međusobno povezana upućuju na zapadnjačko podrijetlo i na razdoblje između 8. i 12. stoljeća, dok slovo Σ, u takvu obliku nalazimo u epigrafiji 2. st. i taj je oblik veoma rijedak u srednjem vijeku.

Marion i Courage zaključuju da su pismena drevna i zbog njihove veoma teške uočljivosti, te ih ni klarise iz Chambéryja nikako ne spominju u svojem detaljnom opisu Svetoga platna.⁵

Smatraju stoga da se doista radi o slovima, visokim oko jednog centimetra; slova nisu izolirana, te se ne bi mogla pobrkati s tkanjem Platna ili slikom Lika; to su znakovi koji po visini, debljini, poretku i određenoj međusobnoj udaljenosti odgovaraju paleografskom uzorku.⁶

⁵ Usp. Petrosillo-Marinelli, 110; Siliato, str. 333-334, 336-338.

⁶ Usp. Siliato, *nav. dj.* str. 336-338; usp. A. Marion i A. L. Courage, Institut d'Optique d'Orsay, Paris: *Nouvelles decouvertes sur le Suaire de Turin*, Albin Michel ed. Paris, 1997.

b) Tumačenje napisa

Poznato je da su Rimljani na mjestima izvršenja kazne, posebno spektakularne kazne na križu koja je danima ostajala vidljivom, pričvršćivali pločicu s natpisom, *titulus damnationis*, koji je objašnjavao razlog te strašne osude. Tako su postupili i pri Isusovu razapinjanju: Pilat je dao staviti natpis: na hebrejskome, latinskom i grčkom (Iv 19,20): *Jesus Nazarenus Rex Judaeorum (I.N.R.I.)*.

No Isusova smrt bila je nešto posebno. Josip Arimatejac došao je u Pilata tražiti Isusovo tijelo, i ovaj mu ga je dao. Židovi su pak došli upozoriti Pilata kako je Isus rekao da će treći dan uskrsnuti te da postoji opasnost prijekave; da bi naime tijelo moglo biti ukradeno kako bi se poslije proglasilo da je On uskrsnuo. Stoga neka Pilat odredi da se tri dana čuva njegovo tijelo.

Bilo je dakle razloga da Pilat poduzme još neke sigurnosne korake. Ovaj napis nađen na Platnu kao da upućuje na tu dodatnu mjeru opreza: Pilat bi naime na Platno u koje je bilo umotano tijelo Isusovo dao napisati: NAZARENUS (ili NAZARENOS) JEŠUA, da tako bude sigurno da je to tijelo Isusovo.

Položaj natpisa posve odgovara arheološkim nalazima: tijelo Pokojnika bilo je položeno u grob, nogama prema izlazu, a glavom unutra, i to na leđa. Egzactor (izvršitelj osude) stoga je na platnu u koje je tijelo bilo umotano mogao lako napisati, uz lijevu stranu lica, od tjemena prema bradi: NAZARENUS (ili NAZARENOS); a zatim ispod brade (J)EŠU(A).

Napis je ispisan crnvenkastom bojom, koja je s vremenom gotovo posve izbledjela; izravno je čitak na vanjskoj strani Platna, dok je na unutarnjoj strani vidljiva njegova zrcalna slika. Napis je, dakle, probio Platno s jedne strane na drugu, te dakle nije nastao kao slika lika Patnika.⁷

Analizom pregiba Platna i mrlja krvi na nogama već su Vignon i nakon njega mons. Ricci zaključili da je Platno oko nogu bilo ovijeno i stegnuto povojima, a slično i oko boka. To bi onda odgovaralo i postupku rimskog izvršitelja kazne, koji je na koncu svega zabilježio da se tu nalazi ISUS NAZAREČANIN, za svaki slučaj protiv bilo kakve prijekave.

Poslije toga Židovi navališe kamen a grob, "zapečatiše kamen i postaviše stražu", bilježi evanđelist (usp. Mt 27, 66). Više se nije imalo što učiniti. I svi su sišli, umorni, u Jeruzalem. Onaj koji je na Golgoti izdahnuo, mislili su, posve je izišao iz povijesti.⁸

⁷ Usp. Siliato, str. 335-336; 339; Marion-Courage, str. 195; Pierluigi Baima Bollone, *Sindone: La prova*, Mondadori, Milano, 1998., str. 237.

⁸ Usp. Siliato, str. 339-341.

5. Ostali napisi oko lica i glave Patnika

Pri daljnjim paleografskim istraživanjima na licu zapaženo je da su pismena složena u dva područja, koja su stručnjaci nazvali "nutarnjim (manjim) U", i "vanjskim (velikim) U". Naime, oko lica se proteže tamna vrpca široka 4-5 cm, koja polazi od lijeve sljepoočnice i okomito ide niz lice, nastavlja se uz podbradak, pod pravim kutom, i ponovno se uspinje uz desnu stranu lica sve do desne sljepoočnice. Jednako tako je i s većim, vanjskim U, samo što je ta vrpca šira, oko 7-8 cm, i zahvaća područje uz rub kose, s jedne i druge strane, a ispod brade teče paralelno uz vrpcu manjega U. To su kao dva prstena u obliku velikog slova U, kao dva kružna toka, i na tim područjima je nađeno dosta starih pismena (makar ne samo na njima!).

Razlog postojanja tih dvaju okvira u obliku slova U nije jasan, te za njih postoji nekoliko tumačenja. Čini se prihvatljivom sljedeća hipoteza: pošto je mrtvo tijelo bilo umotano, trebalo je na platnu nešto napisati; stoga je najprije načinjena podloga u obliku spomenutih dviju vrpca, manje i veće, u obliku slova U, kako bi se na nju moglo staviti napise (oko lica i oko glave, koje sada otkrivamo). Za sada se ne može utvrditi od čega je sastavljena ta podloga, no to pitanje trebali bi razriješiti kemičari.⁹

a) Upravo na U-područjima oko lica i glave Patnika nađeno je nekoliko napisa.

Marastoni je bio prvi koji je na predlošku fotografije koju je imao na raspolaganju otkrio sljedeće paleološke tragove pisma (latinskoga, grčkog i hebrejskog) na području slike Lica:

*** IBER, IB - (nekako posred čela) (=Tiberius);¹⁰

*** otkrio je hebrejska slova, odmah iznad desne obrve.¹¹ Radi se o nekom napisu ispisanom kvadratnim hebrejskim pismenima iznad obrva, koji bi vjerojatno imao značenje: "ovo je) Kralj Židova".¹²

*** na čelu - IC;¹³

*** s lijeve strane lica:

* nutarnji U: INNECE, E - T;

* još dalje, lijevo od vanjske vrpce velikog U: ADAU (ADAM); SB;¹⁴

*** ispod brade: nutarnja vrpca malog U: NN;

⁹ Usp. Marion-Courage, str. 186-188.

¹⁰ Usp. Marion-Courage, slika 13, poslije str. 160.

¹¹ Usp. Marion-Courage, slika 13, poslije str. 160.

¹² Usp. Baima Bollone, 238, 235-236; Marion-Courage, str. 163.

¹³ Usp. Marion-Courage, slika 17, poslije str. 160.

¹⁴ Usp. Isto, 152.

*** s desne strane lica:

- * nutarnja vrpca (malo U): REZO (grčki!);
- * vanjska vrpca (veliko U): ΨΣ KIP (KIA ?).

b) Tumačenje tih napisa i slova

Tumačenja možemo analizirati paleografski i sadržajno;

Promatramo li te napise paleografski, potrebno je reći da su pod helenističkim utjecajem i Židovi, u Judeji i drugdje u Palestini, rabili i grčko pismo. Tako posebno na groblju Beth She'arim (sic!-Marc.), koje je jedno od najvećih i tipičnih grobalja u Palestini, gdje je oko 80 posto natpisa na grčkome. - I u kosturnicama (*ossuarii*), u malim urnama određenima za čuvanje kostiju pokojnika, često nalazimo napise.¹⁵ Što se pak tiče napisa na pogrebnim platnima, arheologija ne pozna takav običaj u prvom stoljeću poslije Krista ni u susljednim razdobljima. Slučaj Turinskoga platna bio bi, prema tome, jedinstven. - Očito je pak da neki napisi na TP-u potječu iz kasnijih razdoblja, kako proizlazi iz analize pojedinih riječi.¹⁶

Gledamo li napise sadržajno, možemo doći do sljedećih rezultata:

(1) PEZω (grčki, čitaj *rezo*: raditi, činiti, vršiti), u smjeru odozdo prema čelu.¹⁷ Taj grčki glagol nalazimo kod Homera, a javlja se i kod Platona u 4. st. pr. Kr.; znači "vršiti, obavljati" u smislu "obavljati, prinositi žrtvu". Moglo bi se dakle odnositi na Kristovu žrtvu prinesenu na Križu!

(2) INNECE (nutarnja okomita vrpca, malo U, u smjeru odozdo prema čelu); veoma vjerojatno tumačenje tog izraza bilo bi: IN NECEM.¹⁸ Najvjerojatnije tumačenje tog izraza jest: IN NECEM IBIS: što bi na svoj način prenosilo smrtnu osudu koju je Pilat izrekao Isusu: *Ibis ad crucem!*¹⁹

(3) "NN" (na vodoravnoj vrpici manjega U, ispod brade, u smjeru slijeva nadesno).²⁰ To dvostruko NN, ispod brade, ima sličnosti s dvostrukim NN u riječi INNECE, ali nije jednako. Neki taj sklop znakova pokušavaju dešifrirati kao trag natpisa INRI. U svakom slučaju, trag nije jasan, pa je i njegovo tumačenje nepouzdanost.²¹

15 Usp. Isto, 185.

16 Usp. Isto, 185-186.

17 Usp. Isto, 154, 191.

18 Usp. Isto, 195.

19 Usp. Marion-Courage, str. 189-191; Balma Bollone, str. 237.

20 Usp. Marion-Courage, slika 17, poslije str. 160.

21 Usp. Isto, 192.

(4) Na vanjskoj vrpici, na velikom U, nalazimo skup znakova: ΨΣ KIA, u smjeru odozgo prema dolje, prema bradi. Neki slovo "A", odgonetaju kao slovo "Ξ". Veoma je teško protumačiti te znakove, jer su veoma nepotpuni da bi se složile riječi; osim toga, slova ΨΣ u grčkim se riječima nikako ne mogu naći jedno za drugo. Stoga stručnjaci te znakove pokušavaju protumačiti kao dijelove odijeljenih riječi koje slijede jedna za drugom. Jedno moguće tumačenje jest: ΩΨ ΣKIA = "Lice (kao) sjena", tj. "jedva vidljivo". To je jedna od hipoteza, a može ih se napraviti mnoštvo.²²

Možda bi se tih nekoliko riječi oko glave moglo ovako međusobno povezati: *Jesus Nazarenus, in necem ...* : Isus Nazarećanin (osuđen) na smrt. U nekom kasnijem razdoblju dodano je: "rezo" - prinio je žrtvu...; njegovo je lice "kao sjena". Nekoliko je autora moglo sudjelovati u tom ispisivanju, i u različitim razdobljima.

(5) Skupina "SB" (visina 3 cm), još više lijevo od napisa *Nazarenos*, ali u smjeru odozgo prema čelu glave. Moglo bi se raditi o jednoj latinskoj riječi. Budući da je u latinskom veoma teško naći riječ u kojoj slova S i B dolaze jedno za drugim, neki smatraju da je to skraćunica, i predlažu upotpunjenje: *S(ignum) B(aldini)*: *Signum* bi značilo pečat; *Baldini* bi se odnosilo na kralja Balduina, koji je bio kralj Carigrada i koji je kao takav god. 1239. i 1241. darovao sv. Ljudevitu neke relikvije koje je posjedovao (među njima bi moglo biti i Platno). To je hipoteza koju bi povjesničari trebali provjeriti.²³

(6) "ΑΔ Αμ", ili "ΑΔ Αμ", (još više lijevo od *Nazarenos*, u smjeru odozgo prema dolje), što neki pokušavaju protumačiti kao Adam, to jest "novi Adam", u smislu Pavlova govora o Novom Adamu (Rim 5...),²⁴

(7) Slova IC: na lijevoj strani čela, u smjeru slijeva nadesno, kapitalna slova).²⁵ Veoma vjerojatno treba ta dva slova shvatiti kao skraćenicu za *Jesus Christus* = Isus Krist.²⁶ Zanimljivo je da će se na Isusovim ikonama pojavljivati upravo takav znak, na približno istome mjestu.

(8) Napis: IBER-IB: na čelu, po sredini, iznad nosa.²⁷ Baima smatra da bi se moglo raditi o dvostrukom ostatku imena TIBERija cara. To je moglo biti napisano na pločici gdje je bio naveden razlog

²² Usp. Isto, 192-193.

²³ Usp. Isto, 194.

²⁴ Usp. Isto, 195-196.

²⁵ Usp. Isto, slika 17, poslije str. 160.

²⁶ Usp. Isto, 196.

²⁷ Usp. Marastoni, nav. Marion-Courage, str. 163.

osude, a pločica se pomaknula i ostavila neke opetovane znakove.²⁸ Marastoni drži da su znakovi IBER-IB nejasni, te da bi ih trebalo provjeriti na drugim fotografijama.²⁹

6. Kada i kako su nastali napisi?

Kako i kada su nastali ti napisi, nije lako odgovoriti jer su neki napisani preko drugih, barem djelomično; napisani su različitim jezicima, različitom veličinom slova i različitim pismom, kao i različitim mastilima (crnilimá). Stoga stručnjaci donose različita tumačenja, a cjelina napisa upućuje na to da su nastali u različitim vremenima i prilikama, da su ih ispisivale različite osobe, te je potrebno posebno se osvrnuti na svaki otkriveni napis! Zanimljivo je da je najviše ispisanih riječi nađeno oko glave. To upućuje na zaključak da su one bile ispisivane na poleđini TP-a, jer se s te strane čitaju.³⁰

Mislim da je važno primijetiti da svi napisi nisu mogli nastati prije Isusova pokapanja, jer je vrijeme od skidanja s križa do zatvaranja groba bilo veoma ograničeno, budući da se približavao veliki blagdan. U tom slučaju mogao je Pilat dati upisati na Platno ime Isusa Nazarenca da se izbjegne svaka mogućnost na koju su ga upozorili Židovi.³¹

Veoma je teško dešifrirati spomenute pisane znakove te su paleografi veoma suzdržljivi i oprezni u svojim procjenama. Krećemo se na području hipoteza i očekujemo daljnja otkrića i razjašnjenja. Ipak možemo doći do nekih zaključaka:

a) Među pronađenim pogrebnim platnima ne nalazimo slično platno koje bi nosilo na sebi takve pisane oznake. TP je stoga jedinstveni primjerak u povijesti paleografije;³²

b) Većina slova ima orijentalno obilježje; čini se veoma nevjerojatnim da bi ta slova bila napisana u Francuskoj u 12. ili 13. st.; nema naimе tragova latinskih pismena gotičkog stila iz tog razdoblja; klasični oblik upućuje na stara pismena, iz razdoblja prije 5. st.³³;

c) Postojanje dvostrukog povezanog N, tj NN, upućuje na zapadnjački utjecaj, koji se često susreće u epigrafiji između 8. i 12.

28 Usp. Baima Bollone, 236.

29 Usp. Marastoni, nav. Marion-Courage, str. 163.

30 Usp. Marion-Courage, 188-189.

31 Čini se da se s tim dade povezati ujedno i postojanje dvaju rimskih novčića iz tog vremena na očima Nazarenca. Na to ćemo se osvrnuti nešto kasnije.

32 Usp. Marion-Courage, 197-198.

33 Usp. Isto, 198.

st. Njegovo postojanje može se lako opravdati u riječi INNECE, ali nam je tuđe u riječi NAZARENOS;³⁴

d) Slovo "Σ", u ovom obliku, karakteristično za epigrafiju, čini se posve stranim na pogrebnom platnu. Ono se u epigrafiji pojavljuje počevši od 2. st., a u srednjem vijeku je vrlo rijetko. No, TP je jedinstveni uzorak, pa se na njemu mogu očekivati jedinstveni postupci.³⁵

e) Spomenuli smo da se završno slovo u riječi "ΨΣ KI-?" može čitati kao "A", ali i kao "Ξ", tj. kao ΨΣKIA ili ΨΣKIE: u drugom slučaju, imali bismo dodatni pokazatelj u prilog starosti napisa, jer se to slovo ne susreće na srednjovjekovnim napisima.³⁶

Stoga određeni broj paleologa zaključuje da su ovi napisi nastali prije u prvim stoljećima poslije Krista negoli u srednjem vijeku. Povijesno gledano, čini se posve nevjerojatnim da bi napisi nastali nakon pojavljivanja TP-a u Lireyu, to jest nakon godine 1357. S jedne strane, ta su slova jedva vidljiva, što upućuje na njihovu veliku starost; s druge strane, ne spominju ih klarise u Chambéryju godine 1534., koje su zakrpale rupe nastale u požaru i koje detaljno opisuju Sveto platno; isto tako, ni kopija Svetog platna iz Liera (sic! - Marc.), godine 1516., koja reproducira čak i opaljevine Platna u obliku četvorina, ne donosi nikakvih napisa; nadalje, u povijesti Svetog platna nigdje se ne spominju neki napisi na njemu. Otud je jasan zaključak paleologa, neovisno o tumačenju pojedinih znakova i riječi, da je Platno postojalo prije 1357. god. i da njegovo postojanje vjerojatno treba smjestiti u vrijeme prije srednjega vijeka, što pobija rezultate radiodatiranja pomoću karbon-testa.³⁷

Za daljnje istraživanje ostaje pitanje čime su ispisana slova odnosno riječi, da li izravnim pisanjem ili možda, u danom slučaju, I počivanjem (ležanjem) nekog predmeta na TP-u. Poželjno bi bilo da se sve to može proučavati na originalu, što nažalost nije moguće.³⁸

7. Napisi na području koljena

Na trećemu mjestu osvrnimo se na napise koji se nalaze izvan područja lica. I oni su na originalu u zrcalnom položaju, dok su na fotografskom negativu u normalnom položaju.

U visini desnog koljena mogu se zapaziti dvije linije u obliku križa, jedna vertikalna, druga vodoravna, a u dvama desnim

34 Usp. Isto, 198.

35 Usp. Isto, 198-199.

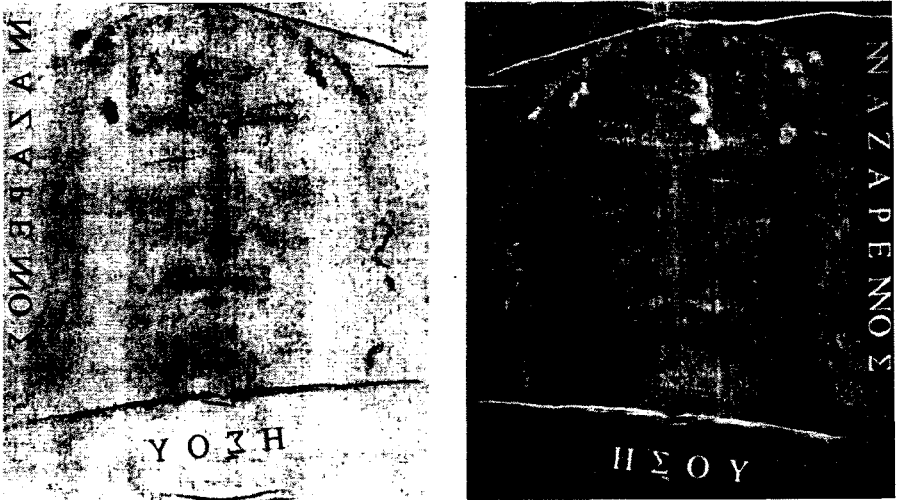
36 Usp. Isto, 199.

37 Usp. Isto, 199.

38 Usp. Isto, 199-200.

četvrtinama nalaze se paleografski znakovi: SNCT,ISSIE (gornja četvrtina), i JESSY (donja četvrtina) (= *Sanctissime Jesu*). U donjoj četvrtini nalaze se tragovi riječi MISERERE NOSTRI.³⁹ Tumačenje: minuskula kojom su napisani ti nazivi upućuje na njihov nastanak u 11. st. To bi dakle bili pobožni zazivi koji upućuju na kult relikvije u srednjem vijeku.⁴⁰ Prema Marastoniju u riječima "Sanctissime Jesu" pismena su pregotska, iz 11. stoljeća.⁴¹

Pierluigi Baima Bollone tumači nastanak tog napisa kao otisnuti trag s jedne pergamene koja je neko vrijeme bila na Platnu. To je dakle pobožan zaziv jednog vjernika koji zaziva pomoć Gospodina preko relikvije Svetog platna.⁴²

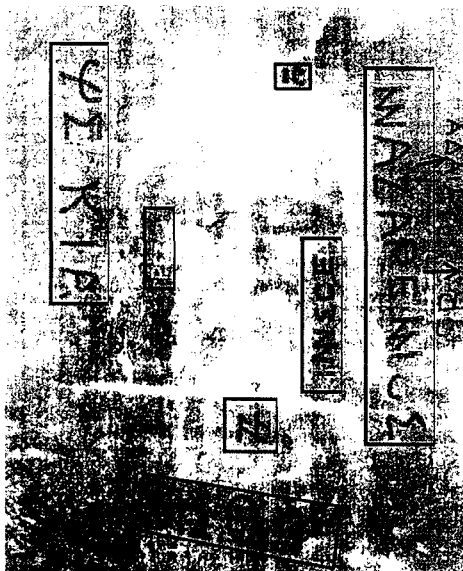
Slika 1. Shematska arheološka rekonstrukcija dvaju napisa oko lica Raspetoga: NNAZAPENNO Σ (Ι) ΗΣΟΥ (= *Isus Nazarećanin*): a) lijevo: na originalu (zrcalni položaj); b) desno: u fotografskom negativu (izravni položaj). (M. G. Siliato)

39 Usp. Marastoni, nav. Marion-Courage, 156-157, slika, poslije str. 162.

40 Usp. Marion-Courage, 156-157; usp. slika 17, poslije str. 160.

41 Usp. Marastoni, nav. Marion-Courage, 163.

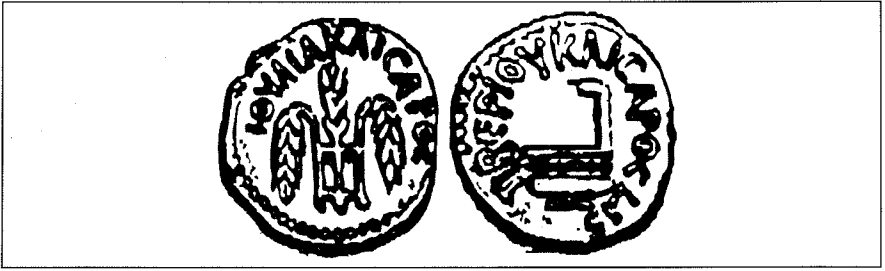
42 Usp. Baima Bollone, 237.

Slika 2. Shematska slika napisâ oko glave raspetoga (A. Marion-A. L. Courage)

Slika 3. Shematska slika Pilatova novčića na desnom oku Raspetoga, 17. god. Tiberijeva vladanja (LIZ), tj. 30/31. god. po Kr. (Baima-Bollone)

Slika 4. Shematska slika Pilatova novčića na lijevom oku Raspetoga, 16. god. Tiberijeva vladanja (LIS), tj. 29/30. god. po. Kr. (Bairna-Bollone)

II. NUMIZMATIČKA OTKRIĆA (PILATOV I NOVČIĆI NA OČIMA)

1. Novčić na desnom oku

Kada su godine 1978. Jumper, Jackson i Stevenson analizirali trodimenzionalnu sliku lica, uočili su na kopcima neke otekline okrugla oblika. Istraživanjem pogrebnih običaja kod Židova zaključili su da se vjerojatno radi o novčićima koji su se katkada stavljali na oči pokojnicima.

Godine 1979. je pater Filas, profesor na Sveučilištu Loyola u Chicagu, dao uvećati trodimenzionalnu sliku desnog oka te je na njemu uočio neobičan okrugli oblik, poput novčića zvanog *lituus*, na njemu štap augurov, što je Pilatov simbol, novčić *lepton*, kovan u razdoblju njegova vladanja.⁴³ Iznad ručke štapa nalaze se četiri znaka koja se dadu pročitati kao: YCAI.

Uz pomoć Michalea Marxa, stručnjaka za numizmatiku, prof. Filas je uspio otkriti da bi ta slova bila dio većeg natpisa, koji glasi: (TIBERIO) **Y KAI** (CAROC) (=Tiberija Cezara). Filas je ujedno utvrdio da se slova YCAI susreću samo u razdoblju od 29. i 36. g. po Kr. (numizmatičari preciziraju: od 30. do 32. god. po. Kr.).

Daljnja istraživanja su pokazala da su postojala tri oblika novčića, koji su s jedne strane imali istu legendu, dok su s druge strane imali lovorovu krunu s natpisom: prvi novčić ima natpis LIS, što označuje 16. godinu Tiberijeva vladanja, a što odgovara 29. godini našeg brojenja godina; na drugome je pisalo LIZ, što je 17. godina

⁴³ Usp. Marion-Courage, vidi sl. 4, poslije str. 159.

Tiberijeva vladanja; na trećemu je pisalo LIH, što je 18. godina vladanja cara Tiberija.

Kovanje tih novčića bilo je tehnički rudimentalno, nedotjerano, položaj slova nije uvijek bio centriran.

No, postojao je i problem: grčki natpis treba glasiti: KAICAPOC, a ne CAICAROS. Radi li se o pogreški? Prof. Filas je otkrio kako se u to vrijeme često događalo da se miješaju latinska i grčka slova, te se mjesto grčkog "k" pisalo latinsko "c". Usto je Filas uz pomoć numizmatičara pronašao upravo takav leptor, s istim načinom pisanja naziva CAICAROC; dakle, s istom pogreškom u pisanju.⁴⁴

2. Novčić na lijevom oku

Poslije je otkriven i drugi novčić, na lijevome oku:

Naime, u srpnju 1996., Baima Bollone, Balossino, Siracusa i Zacà saopćili da su otkrili tragove i drugog novčića na lijevom oku, odnosno lijevoj obrvi.

I ovdje se radi o novčiću koji je kovao Poncije Pilat. S vidljive strane opaža se jedan *simpulum*, to jest obredna čaša koja se rabila u poganskim obredima. Oko njega je natpis TIBERIOU KAICAPOS. Ovaj drugi novčić, za razliku od prvog, ima datum, otisnut uobičajenim slovima, s prednje strane.⁴⁵

Zapravo, uz *simpulum* se mogu pročitati početna slova i završetak natpisa: TIB..... LIS. Datum dokazuje da je novac kovan koncem 29. ili početkom 30. godine poslije Krista.

Budući da je numizmatička znanost sa sigurnošću identificirala te sitne kovanice Poncija Pilata tek u prošleme stoljeću, pošve je nevjerojatno da bi ih poznavao i posjedovao neki srednjovjekovni krivotvoritelj (zanimljivo je da datum, prema sudu povjesničara i egzegeta, odgovara godini Isusove smrti). Stoga datiranje TP-a na temelju ovih podataka postaje neprijetno. Nema, dakle, sumnje da TP potječe iz ambijenta i godine smrti i pokopa Isusova.

No, uz doprinos što nam pruža, ovo otkriće postavlja i mnoge nove probleme:

* nije poznato da su Židovi običavali stavljati sitne predmete, posebno novčiće, na oči pokojnika. Istina je da su u lubanjama nekih židovskih groblja nađeni novčići, ali se ne zna jesu li se oni stavljali u usta ili na oči pokojnika;

* nadalje, postavlja se pitanje kako je mogla nastati slika novčića na TP-u, kada novčić ne odašilje nikakvo svjetlo;

⁴⁴ Usp. Marion-Courage, 157-158; Baima Bollone, 239-240.

⁴⁵ Usp. Baima Bollone, na str. 240 nalazi se slika-skica tog novčića.

* posebna je teškoća što se na Pilatovim novčićima nalaze poganski simboli (*lituus* i *simpulum*), koji vrijeđaju židovsku osjetljivost. Kako su dakle mogli učenici Isusovi i prijatelji staviti na oči Učiteljeve novčiće protivne njihovoj vjeri i učenjima? Zanimljivo je isto tako da su novčići stavljeni po okomitoj svojoj osi, na način da ih može pročitati onaj koji je okrenut prema licu Pokojnikovu.⁴⁶

Nije li možda Pilat naredio da se njegovi novčići stave na oči Raspetoga, kao dodatno osiguranje protiv moguće krađe Tijela, uz natpis koji je dao napisati s vanjske strane Platna: *Jesus Nazarennus*?

Zaključak

Dok Marion-Courage suzdržljivo pristupaju numizmatičkom argumentu o starosti TP-a, prema otkrivenim tragovima novčića na Patnikovim očima, dotle Baima Bollone te analize i otkrića smatra pouzdanima, pa je prema njemu to siguran dokaz o autentičnosti Turinskoga platna, koje da dosljedno potječe iz Pilatova vremena.⁴⁷

III. HEMATOLOŠKA ISTRAŽIVANJA

1. Godine 1950. francuski kirurg Pierre Barbet na Prvome međunarodnom studijskom kongresu iznosi mišljenje da krvave mrlje na TP-u odgovaraju doista najdetaljnijim morfološkim obilježjima mrlja i tragova koagulirane krvi.⁴⁸

Istraživanja započeta 1978. u potpunosti su potvrdila Barbetovo stajalište:

- a) utvrđeno je da je na Platnu sačuvana nepokvarena ljudska krv, vjerojatno zahvaljujući konzervansima koje sadrže mira i aloja;
- b) utvrđeno je da je to prava ljudska krv;
- c) krv pripada krvnoj grupi AB.⁴⁹

Zbog odlične sačuvanosti krvi i epitelilijalnih stanica postavlja se pitanje ne postoje li na Platnu konzervansi. Primijenjena nuklearna istraživanja otkrila su da je na Platnu značajno povećan element

⁴⁶ Usp. Isto, 241-242.

⁴⁷ Usp. Marion-Courage, 159-160.

⁴⁸ Usp. Baima Bollone, 175.

⁴⁹ Usp. Baima Bollone, 175-178; usp. također Leoncio A. Garza-Valdes, *The DNA of God?* Doubleday, New-York-London-Toronto-Sydney-Auckland (1999), str. 38-40, 111-114; Ian Wolson, *The Blood and the Shroud. New Light on the Turin Shroud mystery.* Orion, London 1998., str. 99-104.

antinomij, kojim su bogati aloja i mira. Posebnim serumima, osjetljivim na aloju i miru, otkriveno je da tih materijala ima u nitima Platna.⁵⁰

2. Nakon toga započelo je istraživanje DNA u krvi Patnika s TP-a, koje je proveo dr. Victor Tyron, sa Sveučilišta San Antonio u Teksasu, na uzorku materijala koji je izvađen s Platna dne 21. travnja 1988. (bez potrebe autorizacije). Dr. Tyron je zaključio sljedeće: da je na oba predložka koja je on uzeo krv bez kontaminacije (tj. da je DNA muškog tipa), i da je veoma stara. Naime, krv sadrži samo 323 baze, dok svježja krv sadrži milijune baza.⁵¹

Do istog rezultata dolazi i L. A. Garza-Valdes, tj. da je nađena DNA ljudska, i to muška.⁵²

U laboratoriju Instituta za sudsku medicinu Sveučilišta u Ženevi otkriveno je pak da na TP-u ima muške i ženske DNA. Da ima i tragova ženske DNA, dade se protumačiti time što su godine 1534. klarise krpale i popravljale Platno te ga dodatno učvrstile holandskim platnom.⁵³ Utvrđeno je također da je obilježje muškog spola mnogo jače; stoga treba zaključiti da su tragovi muške DNA kontaminirani tragovima ženske DNA.⁵⁴

3. Smatram da bi bilo od velike važnosti što točnije utvrditi DNA na Turinskome platnu i na Rupcu iz Ovieda, te usporediti rezultate. Ako se naime utvrdi da je DNA jednaka kod jednog i kod drugog jasno proizlazi:

- a) da su oba predmeta bila u dodiru s istim Patnikom;
- b) da TP tada zacijelo mora biti barem iste starosti kao i Rubac iz Ovieda, koji je svakako iz 8. st.; dosljedno tome treba ispraviti rezultat karbon-testa C14 u prilog starijeg datiranja TP-a;
- c) da Isusov pokop tada treba egzegetirati tako da se protumači redosljed upotrebe oba predmeta. O tome je bilo govora u našem prethodnom razmišljanju.⁵⁵

50 Usp. Baima Bollone, 180.

51 Usp. Isto, 180.

52 Usp. L. A. Garza-Valdes, 40-46, 115-119; I. Wilson, *The Blood and the Shroud*, str. 105-109; 282.

53 Usp. Baima Bollone, 179.

54 Usp. Regolo I., *Sindone, un mistero chiamato donna*, u: "Chi", n. 30, 4 agosto 1995, str. 94-96; Baima Bollone, 179-180.

55 Usp. J. Marcellić, *Isusov pokop prema Turinskom platnu i Rupcu iz Ovieda u svjetlu Evandelja*, CuS 34 (1999), str. 450-462.

IV. BOTANIČKA ISTRAŽIVANJA

1. Na Međunarodnome kongresu iz botanike u SAD-u (1999.) dvojica su izraelskih botaničkih stručnjaka, Avinoam Danin i Uri Baruch, sa Hebrew University održali predavanje o proučavanjima obavljenima na TP-u. Tom su prilikom iznijeli sljedeće rezultate:

a) da su na TP-u otkrili dvadesetak vrsta peluda biljaka koje su specifične za područje oko Jeruzalema, što upućuje na to da je Platno svakako bilo na tom području;

b) oko glave Patnika s TP-a otkrili su mnogo peluda biljke *Gundelia tournefortii*, koja je specifična za područje oko Jeruzalema, a ima debelo masno lišće s gustim i oštrim trnjem na rubovima. Usporedivši oblik lišća te biljke s tragovima na TP-u, oni smatraju da je trnova kruna mogla biti napravljena upravo od te biljke i da je stoga bila trnova kruna-kapa. Biljka lista u ožujku i travnju;

c) nadalje, slični tragovi peludi biljaka karakterističnih za jeruzalemsko područje nađeni su i na Rupcu iz Ovieda, koji se čuva u Oviedu od 8. st.;

d) zaključuju da Sveto Platno nije falsifikat;

e) važno je istaknuti da je njihovo predavanje izneseno u okviru kongresa koji je bio posvećen botanici, a ne Svetom Platnu!⁵⁶

2. Tragovi drvenog križa na TP-u

Pri analizi krvi na TP-u prof. Garza-Valdes je otkrio i nekoliko niti drva pomiješanih s tragovima krvi. Dakle: Patnik s Platna bio je raspet na drvenom križu.⁵⁷

3. Tumačenje pogreške pri karbon-testu

Prof. Garza-Valdes je proučavajući tragove krvi na TP-u, uočio da je na pojedinim dijelovima nastao veoma tanak nevidljiv bioplastičan sloj živih mikroorganizama (bakterija). Stoga zaključuje da je taj

⁵⁶ Usp. članak: Filippo di Giacomo, *Sulla Sindone pollini di Gerusalemme*, u: Il Messaggero, od 4. VIII. 1999.; usp. također: R. Cammilaro i L. Dini: *La sindone non e' un falso: lo dimostra la prova del polline*, u: Oggi, 14. VIII. 1999.; I. Piczek i B. Schworz, stručnjaci sindolozi, u dugom članku u: *The Tidings*, od 13. kolovoza 1999., ističu važnost izjava dvaju izraelskih stručnjaka koje upućuju na to da TP potječe iz Kristova vremena; R. Rinaldi: *Turin Shroud date to 1st Millenium*, u: National Catholic Register od 15. kolovoza 1999. Navedene podatke donosi Ilona Farkas, *Notizie varie*, u: Collegamento pro Sindone 8 (Roma, 1999), str. 53-54. Pelud biljke *Gundelia tournefortii* već je prije bio utvrdio na TP-u i Max Frei (usp. I. Wilson, *Eine Spur...*, 320).

⁵⁷ Usp. Garza-Valdes, 187-192.

sloj mogao pri karbon-testu unijeti dodatni C14 i tako dovesti do mlađeg datiranja TP-a.⁵⁸

Ian Wilson prema svojim istraživanjima naslućuje netočnost datiranja starosti TP-a pomoću C14, prihvaća prijedlog prof. Garze-Valdesa i smatra poželjnim novo ispitivanje, uz spomenute mjere opreza.⁵⁹

V. PITANJE ČUDESNIH ZNAKOVA POVEZANIH S TP-OM

Prof. dr. Emanuela Marinelli, stručnjak za TP, u pismu od 11. rujna 1998. odgovara na moje pitanje glede čudesa povezanih s TP-om.

Ona ističe kako je posebno štovanje Kristove slike na TP-u zvane Acheropita (=nenačinjena rukom!), počelo u Edesi upravo vjervanjem da je ona spasila grad pred perzijskim napadačima. To je zapravo Mandilion, koji je poslije prenesen u Carigrad, odakle je kao Sveto platno došao u Francusku i na poslijetku u Torino.⁶⁰

Zbog toga je car Justinijan na granice svojega carstva dao staviti kopije slike s Mandilion (tj. s Turinskoga platna): na Sinaj (samostan sv. Katarine), u Ravenu (San Apollinare in Classe), kako bi branile Carstvo.⁶¹ Za kratko vrijeme kopije slike zvane Mandylion nalazimo na mnogim mjestima: u Carigradu, u Rimu, u Maloj Aziji i drugdje. Na Zapadu će se sve više širiti kao slika zvana Veronika.⁶²

Prof. gđa Marinelli u svojem pismu nadalje spominje nekoliko slučajeva ozdravljenja od različitih bolesti i oslobođenja od zlih sila, i posebno prestanak epidemija po molitvama ili zavjetima upućenima Svetom platnu ili pri poklonu prigodom njegovog izlaganja, tijekom dugog niza stoljeća.

Iz posljednjih godina iznosi slučaj male paraličarke (bolesne od osteomielitisa) Josephine Woolam, iz Glouchester (Engleska). Nju je godine 1955. u Torino dopratio pukovnik Leonard Cheshire, koji se bio istaknuo u Kraljevskom ratnom zrakoplovstvu, a poslije sudjelovanja u atomskom bombardiranju Nagasakija (Japan), zavjetovao se da će dvoriti neizlječive bolesnike. Novine pišu da je tom zgodom

58 Usp. Isto, 47-54; 120-131.

59 Usp. I. Wilson, *The Blood and the Shroud*, 281.

60 Usp. Ian Wilson, *Eine Spur von Jesus. Herkunft und Echtheit des Turiner Grabtuchs*, Herder, Freiburg-Basel-Wien, 1980., str. 94-194.

61 Usp. Werner Bulst, *Betrug am Turiner Grabtuch. Der manipulierte Carbondtest*, Verlag J. Knecht, Frankfurt am Main, 1990., str. 50-52.

62 Usp. I. Wilson, *Eine Spur...*, 111-128 sl.

bio otvoren relikvijarij TP-a i da je Sveto platno stavljeno na bolesne noge djevojčice. Ona nije posve ozdravila, ali joj se zdravlje veoma poboljšalo te može provoditi normalan život, udala se i ima sina.

U naše vrijeme čini se da je najveće čudo/znak sama slika Rasketoga na TP-u. Ona je izazov modernom čovjeku već dulje od jednog stoljeća! Po svim najmodernijim istraživanjima slika Patnika s TP-a: ostaje neprotumačiva u svojem nastanku, po svojim neobičnim svojstvima (posebno po trodimenzionalnosti slike), po slici novčića na desnom i lijevom oku, po svojoj povijesti, po neshvatljivim mukama kojima je Patnik mučen i istodobno po očaravajućoj smirenosti Njegova izmučenog lica; to je posebno bilo dirnulo već anatomskog stručnjaka Yvesa Delage, agnostika, pri prvim ispitivanjima slike Patnika.⁶³

Ti znakovi govore današnjem čovjeku jasnije i snažnije od bilo kakvog drugog znaka; to je ujedno trajni znak, trajno čudo.

Zaključak

Nova istraživanja na TP-u po paleografskim napisima sve jasnije upućuju na Isusa Nazarećanina koji je u njega bio umotan, kao i na vjerničko klanjanje i štovanje koje mu je bilo iskazivano tijekom stoljeća. Numizmatička istraživanja Pilatovih novčića otkrivenih na oba oka povezuju Rasketoga s TP-a s Pilatom i njegovim razdobljem. Hematološka istraživanja jasno pokazuju da je u TP bilo umotano tijelo muškarca, čiju DNA je moguće utvrditi. Ako se jasnije utvrdi DNA na TP-u i na Rupcu iz Ovieda, u slučaju njihove istovjetnosti slijede daljnji zaključci i glede starosti TP-a i glede način pokapanja Isusa. Botanička istraživanja peludi i trnove krune povezuju Rasketoga s TP-a s područjem Jeruzalema.

Posljednja istraživanjima osobito potvrđuju autentičnost TP-a i dovode u pitanje njegovo datiranje prema karbon-testu.

LE NUOVE SCOPERTE SULLA SANTA SINDONE

Riassunto

L'autore prende in esame le nuove ricerche fatte sulla Santa Sindone sul campo paleografico (le scritte invisibili per occhio normale, per. es. Nazarenus Jesus), numismatico (la moneta di

⁶³ Usp. Josip Marčelić, *Turinsko platno. Znak i poziv XX. stoljeću*, Jelsa, 1994., str. 281-290.

Pilato sull'occhio destro e sinistro), ematologico (il sangue umano, gruppo AB, DNA maschile) e botanico (la corona di spine sul capo proviene da una pianta spinosa che cresce, quasi esclusivamente, attorno a Gerusalemme, di nome *Gundelia tournefortii*). Pone anche la questione dei miracoli uniti alla Santa Sindone e tiene che il più grande miracolo della Santa Sindone sia proprio l'Immagine del Crocifisso su di essa (il segno e la sfida per gli scienziati moderni. Questo miracolo dura già più di un secolo). Tutti questi risultati sono in favore dell'autenticità della Santa Sindone, e mettono in questione la datazione con carbontest.